

68: Borç Affetmekten Dönmek

Tarık Ebu Abdullah

8 Ađu, 2017

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum hocam, Allah size rahmet etsin. Bizim bir akrabamız ona borcumuz olduğu halde sıkıntı etmeyin benim daha param var isterseniz daha da veririm diye umutlandırıp daha sonra bunun bir şaka olduğunu iddia etti. Biz ona olan borcun bize helal etmesini istedik ve senetleri yırtıp hakkını helal ettiğini söyledi ve daha sonra da çıkıp oyun oynarmışcasına tekrar haram ettiğini söyledi. Ailem büyük sıkıntı içinde çabalıyorlar ne olursa olsun borcumuzu ödeyelim hakkı kalmasın diye ama büyük miktarda olduğu için ödeyemiyoruz. Bende Allah yolunda cihad etmek isteyen bir gencim ve bana diyorlar ki oku iyi meslek sahibi olup borcumuzda yardım et baban vefat ederse hakkı kalmasın. Biz hâlâ borçlu sayılır mıyız? Ve de bu durum benim farzı ayn olan cihadıma engel olur mu?

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullah. Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem kardeşim buna benzer meseleler aslen kadılık meselelerdir. Çünkü ancak iki tarafın dinlenilmesinden, kanıtların ve şahitlerin hazır edilmesinden sonra karara varmak doğru olur. Bu ülkede kadılık makamı bulunmadığından dolayı aranızda hakemlik yapabilecek adil ve âlim bir kişiye gitmenizi tavsiye ederim.

Meselenin fıkhî yönü ise şöyledir:

Şayet para sahibi borç sahibine borcunu affederse bundan geri dönmesi cumhura göre caiz değildir ve dünyevi ve uhrevi bir hakkı kalmaz. Ancak Maliki uleması bunun için borçlunun borçtan affedilmeyi kabul etmesini şart getirmişlerdir. Çünkü borcun affedilmesi temlik cinsindedir demişlerdir. Ama Şafii, Hanbeli ve Hanefi uleması bunu bir hakkın iskât edilmesi olarak değerlendirmişlerdir ve hak sahibinin (borç verenin) borcu affetmesini kafi görmüşlerdir.

Senin anlattığın durumda iki görüşe göre de borcun affedilmesi şeran vaki olmuş.

Ama borç veren kişi maruf olan bir şart ile borcu affederse veya fakirlik gibi bir halden ötürü borcu affeder ve borç sahibi şartı yerine getirmez veya zannedilen halde değilse o zaman para sahibi borcu affetmekten vazgeçebilir ve hakkını talep edebilir. Mesela falan davranışını terk edersen bana olan borcunu affettim derse ve borçlunun o davranışı terk etmediği belli olursa veya fakir olduğunu zannettiği ve bunun için borcunu affettiği kişinin zengin olduğu ortaya çıkarsa bağışından geri dönebilir ve hakkını talep edebilir.

Ama bu hallerin dışında affedilmiş borcu tekrar hak olarak talep etmekten ulema men etmiştir.

Yalnız Malikilerin görüşüne göre borçlu borcun affedilmesini kabul etmediği takdirde veya borç veren borcu affetmeyi niyet etti ama borçluya bildirmede veya affetmek istedi ama bir engel çıktı ve haber borçluya ulaşmadı gibi durumlarda borç veren borcu talep edebilir. Çünkü tüm bu durumlarda borçlunun kabulü tahakkuk etmemiştir.

Lakin senin anlattığından anlaşılan akrabanızın şartsız bilakis sadece Allah rızası için borçtan vazgeçmiş olmasıdır. Ayrıca bunu sizin talep ettiğinizi ve muhtaç sahibi olduğunuzu da ifade etmişsin.

Dolayısıyla senin yazdığından anlaşılan bir borcunuzun kalmamış olması ve akrabanızın da size karşı bir hakkı kalmamış olmasıdır.

Ama dediğim gibi net bir karara varabilmek için iki tarafı da dinlemek lazımdır. Dolayısıyla meseleyi adil ve âlim bir kişiye götürmeni tavsiye ederim.

Bu durum senin cihad etmene mani olur mu veya ne kadar mani olur, bunun için "cihada çıkmak istiyorum ama borcum var" adlı cevaba müracaat edebilirsin. Allah-u Âlem.